

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มนักศึกษาพยาบาลมีจำนวนทั้งสิ้น 193 คน แยกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1,2,3,4 จำนวน 53,55,46 และ 36 คน ตามลำดับ นักศึกษารับทราบนโยบายของงานสาธารณสุขมูลฐานมาบ้างแล้วคิดเป็นร้อยละ 85.1 โดยแหล่งที่รับข้อมูลได้มาจากวารสาร และเอกสารต่างๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาคือได้จากการเรียนในห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 48.9 โทรทัศน์ร้อยละ 43.0 วิทยุร้อยละ 38.6 ตำราและหนังสือในการเรียนร้อยละ 38.1 การเข้ารับการอบรมร้อยละ 6.8 การเตรียมสอนนักศึกษาร้อยละ 4.5 และอื่นๆ ร้อยละ 0.6 นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยต่องานสาธารณสุขมูลฐานคิดเป็นร้อยละ 97.5 อายุเฉลี่ยของนักศึกษาในกลุ่มนี้ 20.1 ปี ต่ำสุด 17 ปี สูงสุด 26 ปี อาชีพบิดาของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายคิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาคืออาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 27.1 ส่วนใหญ่บิดามารดามีสัญชาติไทยร้อยละ 96.3 และ 99.5 ตามลำดับ นักศึกษากลุ่มนี้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 84.5 ศาสนาคริสต์ร้อยละ 14.8 ที่เหลือเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามและอื่น ๆ เป็นโสดร้อยละ 96.6 ร้อยละ 11.4 นั้นไม่ได้ตอบว่ามีสถานภาพอย่างไร และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือร้อยละ 84.5 รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางคืออยู่ระหว่าง 8,001-10,000 บาท (ตาราง 1)

กลุ่มอาจารย์พยาบาลมีจำนวนทั้งสิ้น 25 คน วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 12 คน ระดับปริญญาโท 13 คน โดยมีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 1 ปีถึง 20 ปี อาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่รับทราบนโยบายของสาธารณสุข คิดร้อยละ 96.0 และเห็นด้วยกับนโยบายคิดเป็นร้อยละ 100.0 ดดยแหล่งที่ได้รับข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากวารสาร เอกสารต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 88.0 จากตำราหนังสือที่ใช้ในการเรียนร้อยละ 56.0 โทรทัศน์ร้อยละ 52.0 อายุ เฉลี่ยของอาจารย์พยาบาล 35.1 ปี ต่ำสุด 22 ปี สูงสุด 53 ปี สัญชาติของบิดาและมารดาส่วนใหญ่มีสัญชาติไทยคิดเป็นร้อยละ 84.0 สถานภาพเป็นโสดร้อยละ 56.0 เป็นคู่ร้อยละ 40.0 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 68.0 คริสต์ร้อยละ 32.0 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในภาคเหนือร้อยละ 84.0 รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับที่สูงที่สุดคือตั้งแต่ 18,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 40.0 (ตาราง 1)

ตาราง 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	นักศึกษาพยาบาล (193 คน)		อาจารย์พยาบาล (25 คน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งที่ได้รับข้อมูลนโยบายงานสาธารณสุขมูลฐาน				
การเข้ารับการอบรม	12	6.8	9	36.0
การเรียนในห้องเรียน	86	48.9	9	36.0
การเตรียมสอนนักศึกษา	8	4.5	10	40.0
วารสาร เอกสารต่างๆ	91	51.7	22	88.0
ตำรา หนังสือที่ใช้ในการเรียน	67	38.1	14	56.0
วิทยุ	68	38.6	10	40.0
โทรทัศน์	83	47.2	13	52.0
อื่นๆ	1	0.5	1	4.0
ไม่ตอบ	17	8.8		
อาชีพของบิดา (มารดา)				
รับราชการ	60(31)	32.6(16.5)		
รัฐวิสาหกิจ	2(2)	1.1(1.1)		
รับจ้าง	25(14)	13.6(7.4)		
ค้าขาย	54(72)	29.3(38.3)		
เกษตรกร	28(18)	15.2(9.6)		
อื่นๆ	15(56)	8.2(29.6)		
ไม่ตอบ	9(5)	4.7(2.6)		
เชื้อชาติของบิดา (มารดา)				
ไทย	183(192)	96.3(99.5)		
จีน	6(1)	3.2(0.5)		
อิสลาม	1(-)	0.5(-)		
ไม่ตอบ	3(-)	1.6(-)		
สถานภาพสมรส				
โสด	139	98.6	14	56.0
คู่	2	1.4	10	40.0
ไม่ตอบ	52	26.9	1	4.0

ตัวแปร	นักศึกษาพยาบาล (193 คน)		อาจารย์พยาบาล (25 คน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน				
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาท	3	2.0	-	-
2,001-4,000 บาท	11	7.5	-	-
4,001-6,000 บาท	27	18.4	1	4.0
6,001-8,000 บาท	15	10.2	1	4.0
8,001-10,000 บาท	32	21.8	2	8.0
10,001-14,000 บาท	25	17.0	4	16.0
14,001-18,000 บาท	18	12.2	6	24.0
18,001 บาทขึ้นไป	15	10.2	10	40.0
ไม่ตอบ	47	24.3	1	4.0
รายได้ของครอบครัวท่าน				
เหลือเก็บ	19	12.7	13	52.0
พอใช้	108	72.0	9	36.0
มีหนี้สิน	22	14.7	3	12.0
ไม่ตอบ	44	22.8	-	-
ภูมิลำเนา				
ภาคเหนือ	115	79.9	21	84.0
ภาคเหนือ	13	9.0	1	4.0
ภาคอีสาน	10	6.9	-	-
ภาคใต้	6	4.2	2	8.0
ไม่ตอบ	49	25.4	1	4.0
ศาสนา				
พุทธ	120	84.5	17	68.0
คริสต์	21	14.8	8	32.0
อิสลาม	1	0.7	-	-
ไม่ตอบ	51	26.4	-	-

ผลการเปรียบเทียบเจตคติ

คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการดูแลตนเองของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 และอาจารย์พยาบาล ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเจตคติต่อการดูแลตนเอง ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 และอาจารย์พยาบาล ด้วยการวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1	53	112.15	7.51	5.57
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2	55	117.15	7.82	
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3	46	117.87	6.27	
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4	39	115.21	7.63	
อาจารย์พยาบาล	25	118.56	9.24	
รวม	218	116.03	7.90	

** $P < .01$

จากตารางที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเจตคติต่อการดูแลตนเอง ระหว่างนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และอาจารย์พยาบาล ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way analysis of variace) พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $f = 5.57$ $P = .003$ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย แต่ละคู่ด้วยการทดสอบวิธีของนังแมนคู (Newman keel's test) พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 แตกต่างกับคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 2,3 และกลุ่มอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนการเปรียบเทียบคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อ 1 กล่าวว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการดูแลตนเองของนักศึกษาพยาบาล สูงขึ้นตามลำดับชั้นปี และคะแนนเฉลี่ยของอาจารย์พยาบาลสูงกว่านักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี

จากการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการดูแลตนเองของนักศึกษาพยาบาลสูง ขึ้นตามลำดับชั้นปี และคะแนนเฉลี่ยของอาจารย์พยาบาลสูงกว่านักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีมีจริง แต่ชั้นปีที่ 4 นั้นกลับลดลงต่ำกว่าชั้นปีที่ 2 และ 3 ซึ่งสมมติฐานที่กำหนดจึงได้รับการสนับสนุนพอควร

ผลการเปรียบเทียบความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่อ อำนาจความมั่งคั่งของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และอาจารย์พยาบาล ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (Repeated measures Analysis of Variance) ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่อ อำนาจความมั่งคั่งของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และอาจารย์พยาบาลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

กลุ่มตัวอย่าง/ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1			
ความเชื่ออำนาจภายในตน	29.87	3.94	47.35***
ความเชื่ออำนาจผู้อื่น	26.59	6.07	
ความเชื่ออำนาจความมั่งคั่ง	18.06	7.65	
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2			
ความเชื่ออำนาจภายในตน	29.51	3.21	96.61
ความเชื่ออำนาจผู้อื่น	25.16	6.07	
ความเชื่ออำนาจความมั่งคั่ง	16.55	5.21	
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3			
ความเชื่ออำนาจภายในตน	29.07	4.64	49.26
ความเชื่ออำนาจผู้อื่น	24.67	6.83	
ความเชื่ออำนาจความมั่งคั่ง	15.61	7.98	
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4			
ความเชื่ออำนาจภายในตน	27.44	4.59	64.99
ความเชื่ออำนาจผู้อื่น	22.82	5.19	
ความเชื่ออำนาจความมั่งคั่ง	15.33	4.38	
อาจารย์พยาบาล			
ความเชื่ออำนาจภายในตน	28.84	3.56	49.43
ความเชื่ออำนาจผู้อื่น	21.40	5.21	
ความเชื่ออำนาจความมั่งคั่ง	14.64	6.06	

*** $p < .001$

จากตาราง 3 พบว่าในแต่ละกลุ่มมีความเชื่ออำนาจทั้ง 3 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อเปรียบเทียบความเชื่อรายด้านในแต่ละคู่ด้วยการทดสอบวิธีนิวแมนคูล พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และอาจารย์พยาบาล ด้วยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนเองสูงกว่า ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และอำนาจความบังเอิญ และมีคะแนนความเชื่ออำนาจผู้อื่นมากกว่าอำนาจความบังเอิญ

สมมุติฐานข้อที่ 2 กล่าวว่า คะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1,2,3,4 และอาจารย์พยาบาลสูงกว่าความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ

จากการทดสอบสมมุติฐาน ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1,2,3,4 และอาจารย์พยาบาลสูงกว่าความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่อความบังเอิญสมมุติฐานข้อที่ 2 จึงได้รับการสนับสนุน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ กับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชนของกลุ่มนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ กับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน ของกลุ่มนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ตัวแปร	1	2	3	4	5
1. ประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล					
2. เจตคติต่อการดูแลตนเอง	.1587				
3. ความเชื่ออำนาจภายในตน	.1279	.0830			
4. ความเชื่ออำนาจผู้อื่น	.2326**	.0210	.1246		
5. ความเชื่ออำนาจความบังเอิญ	.1311	.0268	.0437	.2600**	

** $P < .01$

จากตาราง 4 พบว่าประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญ ความเชื่อในอำนาจตนเองของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมมุติฐานข้อ 3 กล่าวว่าประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชนและจากการทดสอบปรกฏว่า ประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าสมมุติฐานข้อนี้ได้รับการสนับสนุนพอสมควร

สมมุติฐานข้อ 4 กล่าวว่า ความเลื่อมอำนาจในตนเองของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน

สมมุติฐานข้อ 5 กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจผู้อื่น ความเชื่ออำนาจความบังเอิญของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน

จากการทดสอบปรกฏว่า ความเชื่ออำนาจผู้อื่น ความเชื่ออำนาจความบังเอิญของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน

จากการทดสอบปรกฏว่า ความเชื่ออำนาจผู้อื่น ความเชื่ออำนาจความบังเอิญของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญแสดงว่าสมมุติฐานข้อนี้ได้รับการสนับสนุนบ้างพอสมควร

เมื่อนำปัจจัยด้านประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ ทดสอบด้วยสมการถดถอยพหุคูณแบบทุกตัวแปร (Enter Method) เพื่อทำนายเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน ปรากฏผลดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการทำนายเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน จากประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบทุกตัวแปร

ตัวแปร	Beta	T	Sig T	R
1. ประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล	.1770	2.493	.0135	.0381
2. ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง	.1042	1.501	.1349	
3. ความเชื่ออำนาจผู้อื่น	-.0049	-.068	.9460	
5. ความเชื่ออำนาจความบังเอิญ	.0467	.6570	.5119	

จากตาราง 5 แสดงว่า จากประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ สามารถทำนายเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชนได้ร้อยละ 3.81 อย่างไม่มีนัยสำคัญ ($F=1.49$) โดยตัวแปรที่สามารถทำนายได้ดีที่สุดคือประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล และตัวแปรที่ใช้ทำนายทุกตัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐานข้อ 6 กล่าวว่า ประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล ความเชื่ออำนาจในตนเอง ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ สามารถทำนายเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชนได้

จากการทดสอบปรากฏว่า ประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ สามารถทำนายเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชนได้ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสมมุติฐานข้อนี้ได้รับการสนับสนุนบ้างพอสมควร

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชนระหว่างนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1,2,3,4 และอาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์เมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ และยังเปรียบเทียบความเชื่อภายในตน ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญในกลุ่มนักศึกษาและอาจารย์กลุ่มดังกล่าว ผลการศึกษาในครั้งนี้ยอมรับและสนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้พอสมควร ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

เจตคติต่อการดูแลตนเอง

การศึกษาค้นคว้าพบว่า คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน ในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ($x = 116.03$) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างชั้นปีและกลุ่มอาจารย์นั้นพบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=5.57, P.0003$) แต่กลับพบว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการดูแลตนเองของนักศึกษานั้นเพิ่มขึ้นตามลำดับชั้นปีมีจริง นอกจากชั้นปีที่ 4 ลดต่ำกว่าชั้นปีที่ 2 และ (ดังตารางที่ 2) ในส่วนของคะแนนเฉลี่ยของอาจารย์พยาบาลนั้น สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีมีจริง ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นเพราะนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 นั้นมีจำนวนน้อยกว่าความเป็นจริง ($n=47$) ทั้งนี้เพราะได้นำเอาแบบสอบถามของนักศึกษาบางส่วนไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ หรือแบบสอบถามนี้มาก่อน จึงเหลือจำนวนนักศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างเพียง 39 คน (n) นอกจากนั้นจะเห็นว่าคะแนนต่างๆ จะเป็นไปตามสมมุติฐานจริง และลักษณะวิชาชีพพยาบาลนั้นเป็นวิชาชีพที่ต้องเสี่ยงต่อการติดเชื้อตลอดเวลา และต้องใช้เวลาในการให้ความสนใจในการศึกษามาก จึงมีเวลาสำหรับการพักผ่อนน้อย เมื่อในชั้นเรียนสูงขึ้นความรับผิดชอบต่างๆ ก็ตามมา ประกอบกับความสามารถในการดูแลตนเองของนักศึกษาไม่ถูกกระตุ้น หรือไม่ได้นำมาปฏิบัติเพื่อการดูแลตนเองเท่าที่ควร นักศึกษาเองยังอยู่ในภาวะที่ร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีความเจ็บป่วยหรือความเสื่อมของสภาพร่างกาย อันจะนำไปสู่

ความพร้อมในการดูแลตนเองที่เป็นเสมือนสิ่งกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา และความเข้าใจในการปฏิบัติเพื่อการดูแลตนเอง รวมทั้งเวลาในการศึกษาวิจัยนี้เป็นเวลาใกล้หรือปลายมีการศึกษา ซึ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 4 นั้นมีความกระตือรือร้น หรือตื่นตัวกับชีวิตหรืออนาคตอันใกล้ หรือจะสำเร็จการศึกษาแล้ว อาจเป็นผลหรือปัจจัยเสริมได้คะแนนเฉลี่ย เจตคติต่อการดูแลตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ออกมาต่ำกว่ากลุ่มอาจารย์และชั้นปีที่ 2,3 ดังกล่าว

แหล่งที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลด้านงานสาธารณสุขมูลฐานนั้น มีหลายด้าน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การเรียนในห้องเรียน และจากวารสารหรือสื่อการสอนต่างๆ เป็นแหล่งที่กลุ่มตัวอย่างได้ข้อมูลมากที่สุด ถ้าเอกสารประกอบการเรียนการสอนมีน้อย หรือไม่เพียงพอ ทำให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ที่ยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เจตคติต่อการดูแลตนเองของนักศึกษาหรือผู้เรียนนั้นเปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตามประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการที่ครูผู้สอนมีความตั้งใจทำให้เกิดเจตคติแต่ในสิ่งนั้น ๆ ไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวที่ทำให้เจตคติของกลุ่มนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยอื่นๆ ที่น่าจะมีผลหรือมีอิทธิพลต่อเจตคติได้คือเชื้อชาติ บุคคลิกภาพ การเลี้ยงดู (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520:65-67) ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม อาชีพ (สุโท เจริญสุข 2517:411) ภูมิสำเนา ความเชื่อทางศาสนาก็มีผลต่อเจตคติของบุคคลด้วย

ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพ

จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มตัวอย่างทั้งอาจารย์ และนักศึกษาทุกชั้นปีสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .001$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความคิดเป็นตัวของตัวเอง และได้รับการศึกษาและเข้าใจในวิชาสรีรวิทยา (Physiology) พยาธิสรีภาพ การเกิดโรคต่างๆ มีความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเอง และผู้ป่วย มีความเข้าใจว่าสุขภาพจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนของเจ้าของ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโชคกลางมีกลางหรือความบังเอิญ เมื่อพิจารณาต่อไปจะพบว่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจผู้อื่น ยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจความบังเอิญ แต่คะแนนเฉลี่ยความเชื่อทั้ง 3 ด้านนั้น ยังคงอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง (ตารางที่ 3)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า “ผู้อื่น” ในที่นี้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ อาจหมายถึง “แพทย์” ผู้ทำการรักษาทีมหรือบุคคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นผู้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของผู้ป่วย เป็นเสมือนผู้กำชีวิตของผู้ป่วยไว้ แต่ทั้งนี้ก็ยังมิบทบาทน้อยกว่าตัวผู้ป่วยเองว่าจะตัดสินใจจัดการกับภาวะสุขภาพของตนเอาอย่างไร จะไปพบแพทย์หรือไปขอความช่วยเหลือหรือไม่จึงไม่มีผลต่อความเชื่ออำนาจภายในตนเองของกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุปแล้วความเชื่อแล้วความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพ อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อเจตคติการดูแลตนเองของประชาชน ในกลุ่มนักศึกษาและอาจารย์พยาบาลได้ ปัจจัยหนึ่ง จากตารางที่ 5 และ/หรือสมมติฐานข้อ 4 และ 5 นั้น พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนเองนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์

ธัมภ์ทางบวกกับเจตคติการดูแลตนเองของประชาชน และความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ ของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อการดูแลตนเองของประชาชนจริง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางคลินิก จึงอาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล (ตารางที่ 4) ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง ความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจความบังเอิญ สามารถทำนายเจตคติต่อการดูแลตนเองได้ แต่อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อจำกัดของงานวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้มาดดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมความลำเอียงที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างได้ จึงอาจเกิดความคลาดเคลื่อนในความสัมพันธ์ปัจจัยต่างๆ ไม่สามารถนำไปอ้างอิงถ้าสถาบันอื่นได้

2. กลุ่มตัวอย่างทั้งอาจารย์และนักศึกษา ยังขาดความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม กล่าวคือ จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนไม่ครบ 100 เปอร์เซ็นต์ แม้จะติดตามทวงแล้วก็ตาม แม้บางฉบับได้รับคืนมาแล้วก็ตามกลุ่มตัวอย่างก็ไม่ตอบครบทุกข้อ หรืออาจไม่มีความตั้งใจตอบ ทำไปเพียงเพื่อให้เสร็จๆ เท่านั้น เพราะอาจเกรงว่าจะกระทบกระเทือนต่องานประจำที่ทำอยู่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดเจตคติของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์พยาบาลต่อการดูแลตนเองของประชาชน และแบบวัดความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกทางด้านสุขภาพ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ค่อนข้างต่ำ อาจมีผลต่อการศึกษา ทำให้คลาดเคลื่อนได้

4. การวิจัยนี้เป็นภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) จึงไม่อาจสรุปได้อย่างแน่ชัดว่าการที่ได้เข้ามาศึกษาหรือมกเป็นาส่วนหนึ่งในวิชาชีพพยาบาลนี้ ตรงกับใจหวังของกลุ่มตัวอย่างบางคนหรือไม่ จึงอาจมีผลต่อเจตคติต่อการดูแลตนเองของกลุ่มนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาน่าจะศึกษาในระยะยาว (Longitudinal study) ติดตามเจตคติซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในเวลาที่ผ่านมา